

institutions of general secondary education is determined as a promising direction for the introduction of mediation (mediation) technology.

Keywords: *mediation, mediation, mediation technology, conflict resolution, mediation stages, social educator, mediation in institutions of general secondary education, mediation (mediation) in resolving conflicts in the student community.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.04>

УДК 37:356:456.765.7

Височенко С. В.

ПОДОЛАННЯ МОВНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ У СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті здійснено аналіз стратегій подолання мовних та психологічних бар'єрів у студентів у процесі вивчення іноземних мов. Встановлено, що освоєння іноземної мови студентами вимагає не тільки розвитку інішомовних здібностей, а й комунікативної гнучкості, тренуваності пізнавальних (когнітивних) процесів, емоційної стійкості і психологічної включеності в процес навчання. Успішність навчальної діяльності студентів в освоєнні іноземної мови визначається багатьма факторами: високою мотивацією до оволодіння іноземною мовою; урахуванням викладачем індивідуальних психологічних особливостей студентів; високою оцінкою оточуючих (викладача і товаришів) досягнень в освоєнні студентом іноземної мови, що сприяє підвищенню самоповаги і самоствердження особистості; включенням студентів у інішомовну діяльність, яка приносить відчуття задоволення від навчальної діяльності; організацією діяльності на занятті з іноземної мови через систему колективних дій, опору на розумові, емоційні та інші процеси; сприятливими довірчими стосунками між людьми, що спілкуються; обопільної вірою викладача і студентів у досягнення успіху, а також позитивний психологічний кліматом на заняттях з іноземної мови.

Встановлено, що в науковій літературі виокремлюють дві принципово різні стратегії подолання психологічних бар'єрів під час вивчення іноземної мови: конструктивна і деструктивна. Деструктивна стратегія виявляється в психологічному захисті студентів, у відмові від продуктивного розв'язання критичних ситуацій, зняття емоційної напруги і психологічних перешкід міжособистісної комунікації. Цей вид стратегії подолання забезпечує зниження емоційної напруги, тривоги і психологічного дискомфорту студентів за рахунок спотвореної оцінки об'єктивної реальності і суб'єктивного стану на занятті з іноземної мови. Конструктивна стратегія полягає в перетворенні, яке здійснюється при виборі стратегії самоактуалізації.

Самоактуалізація розглядається як процес переживання і відновлення порушень ціннісно-сміслової і мотиваційної сфери особистості, який сприяє оптимальному подолання психологічних бар'єрів і забезпечує психологічну стійкість навчальної діяльності. Інтегральною характеристикою, яка об'єднує особливості всіх стратегій подолання психологічних бар'єрів навчальної діяльності студентів, виступає психологічна стійкість особистості студента.

Ключові слова: *психологічні бар'єри, мовні бар'єри, стратегія, комунікація, іноземна мова, англійська мова, студенти.*

Перед українськими ЗВО в цей час стоїть завдання – знайти адекватні відповіді на “виклики часу”, пов’язані з процесами глобалізації, переходу до постіндустріального (інформаційного) типу цивілізації, а також з інтернаціоналізацією вищої освіти. Одна з таких відповідей – розвиток підходів до іншомовного навчання, яке повинно стати одним із системоутворюючих елементів сучасної вищої освіти.

Мовою міжнародного спілкування у сфері науки, інновацій та технологій, як відомо, є англійська. На відміну від багатьох розвинених країн, Україна знаходиться за межами англійськомовного простору, а загальний рівень володіння іноземними мовами нашого населення досить невисокий. Ситуація ускладнена ще й багаторічною практикою іншомовного навчання на основі “граматико-перекладного” підходу і відносно слабкою укоріненістю сучасних комунікативних моделей в українській освітній практиці. Все це різко актуалізує проблематику, пов’язану з комунікативно-мовними бар’єрами студентів і випускників ЗВО, а також з роботою щодо їх подолання.

У загальному розумінні, поняття “бар’єр” означає будь-яку перешкоду або перешкоду (в тому числі в процесі комунікації) і широко використовується в багатьох галузях наукового знання. Психологічне трактування поняття “бар’єр” акцентує увагу на небажаному характері даного явища, в зв’язку з чим його необхідно зняти, подолати, нівелювати [6, с. 204]. Термін “мовний бар’єр” при вивченні іноземної мови розуміється саме в психологічному контексті, як “індивідуальна, суб’єктивна неможливість використовувати ті знання, які вже є, в процесі говоріння ... коли людині з якихось причин складно висловити те, що вона хоче, іноземною мові при наявності відповідних знань” [2, с. 20].

Перша психологічна складова феномена “комунікативно-мовний бар’єр”, що виявляється в зовнішній поведінці комуніканта як неможливість або утруднена можливість “зрозуміти і спонтанно відреагувати на мову співрозмовника, навіть володіючи необхідним арсеналом мовних засобів” [5, с. 90].

Друга складова – висока емоційна напруженість, яка і є причиною мовних труднощів. Вона проявляється у виборі слів і стилі побудови фраз, а саме – “в граматичній неоформленості висловлювань ... мова стає шаблонною, словниковий запас одноманітним, порушується логічний зв’язок, послідовність між окремими висловлюваннями. Неоднозначність переданого повідомлення призводить до нерозуміння між суб’єктами спілкування” [7, с. 12].

Третя складова – відчуття страху помилково висловити думку іноземною мовою. Предметом страху виступає неможливість досягнення мети комунікації і вирішення поставлених завдань, а також ймовірне зниження свого статусу в результаті допущених помилок [4, с. 98].

Четверта складова – недостатня мотивація студента до іншомовного спілкування [1]. Потрібно враховувати, що процес іншомовного навчання спирається як на зовнішню, так і на внутрішню мотивацію учіння [3, с. 145]. Зовнішня мотивація визначається необхідністю здачі заліку (іспиту) з дисципліни “Іноземна мова”, а в подальшому – необхідністю працевлаштування, що вимагає використання іноземної мови. Внутрішня мотивація “пов’язана з формуванням індивідуальних цінностей особистості,

що виникають під впливом суспільних цінностей” [8, с. 2]. В якості таких індивідуальних цінностей можуть виступати: підвищення соціального статусу і самооцінки, поява нових можливостей для професійного зростання, загального розвитку, змістовного спілкування, культурного дозвілля тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що у психологічній науці накопичено певний теоретичний і емпіричний матеріал, що розкриває специфіку психології навчання: визначено психологічні характеристики студента, як суб'єкта освіти (Б. Ананьєв, Ю. Кулюткін, Г. Сухобска, С. Вершловский, С. Рубінштейн, А. Брушлинский), доведена можливість успішного просування в освіті на різних етапах зрілості (К. Абульханова-Славська, Л. Анциферова, Л. Виготський, А. Бодальов, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, У. Шай та ін.). Існують дослідження, що відображають особливості навчання іноземної мови студентів (Г. Китайгородська, М. Каспарова, М. Кабарда, В. Жітлін та ін.). Доведено, що студент як суб'єкт навчальної діяльності характеризується рядом специфічних параметрів, які в залежності від контексту навчання можуть виступати або резервами, або бар'єрами в навчанні.

Психологічні бар'єри не відносяться до числа добре вивчених проблем. Нині визначено феноменологію соціально-психологічного бар'єру, його природа і роль (Б. Паригін, Р. Шакуров, Е. Цуканова), виділені і глибоко вивчені бар'єри спілкування (В. Лабунська, Ю. Менджерицка, В. Куніцина, А. Зимня та ін.), запропоновані різні класифікації бар'єрів (Л. Поварніцина, В. Лабунська, Н. Відінеєв та ін.). Однак в цілому у вітчизняній психології відсутнє чітке визначення бар'єру, неоднозначно визначається природа його виникнення, мають місце лише окремі фрагментарні дослідження психологічних бар'єрів.

Поряд з цим у психологічній науці знайшло відображення вивчення психологічної специфіки іноземної мови як навчального предмета (Б. Беляєв, В. Артемов, Є. Пасів та ін.). Виділена специфіка оволодіння іншомовною реальністю: співвіднесеність з рідною мовою (М. Сігуан, У. Маккі), напрямок шляху оволодіння (Л. Виготський), низька щільність спілкування (А. Леонтьєв, В. Скалкін), часткова включеність іноземної мови в предметно-комунікативну діяльність (В. Артемов), розчленування процесу навчання іноземної мови на навчання окремих видів мовної діяльності (Н. Харламова), білінгвальної свідомості. Підсумовуючи резюмування окреслених наукових праць відзначимо, що успішність вивчення студентами іноземної мови багато в чому залежить від того, наскільки викладачеві вдається передбачити і діагностувати можливі бар'єри навчання.

Тому **метою статті** визначено аналіз стратегій подолання мовних та психологічних бар'єрів у студентів у процесі вивчення іноземних мов.

Дослідження показують, що освоєння іноземної мови студентами вимагає не тільки розвитку іншомовних здібностей, а й комунікативної гнучкості, тренуваності пізнавальних (когнітивних) процесів, емоційної стійкості і психологічної включеності в процес навчання.

Успішність навчальної діяльності студентів в освоєнні іноземної мови визначається багатьма факторами:

– високою мотивацією до оволодіння іноземною мовою;

– урахуванням викладачем індивідуальних психологічних особливостей студентів;

– високою оцінкою оточуючих (викладача і товаришів) досягнень в освоєнні студентом іноземної мови, що сприяє підвищенню самоповаги і самоствердження особистості;

– включенням студентів у іншомовну діяльність, яка приносить відчуття задоволення від навчальної діяльності;

– організацією діяльності на занятті з іноземної мови через систему колективних дій, опору на розумові, емоційні та інші процеси;

– сприятливими довірчими стосунками між людьми, що спілкуються;

– обопільної вірою викладача і студентів у досягнення успіху, а також позитивний психологічний кліматом на заняттях з іноземної мови.

Результати науково-теоретичного аналізу показали, що психологічні бар'єри, що виникають у студентів в процесі оволодіння іноземною мовою, можна розділити на три основні групи: бар'єри когнітивні, бар'єри емоційні і бар'єри спілкування (Л. Божович, М. Неймарк, В. Кан-Калик, М. Обозов, Б. Паригін, Г. Андрєєва, А. Глоточкін, Н. Ільєнкова, А. Рояк, І. Пікандров та ін.). Проблема розуміння в контексті психологічних бар'єрів – це, перш за все, вивчення особливостей проявів когнітивних бар'єрів у студентів (В. Знаків, Н. Чуприкова, В. Нароліна, В. Артемов, А. Смирнов, А. Лурія та ін.).

У процесі вивчення іноземної мови найбільш значущими для формування розуміння є три види розумових дій: розуміння-впізнавання, розуміння-гіпотеза, розуміння об'єднання. Розуміння студентами іноземної мови здійснюється за допомогою таких стратегій розуміння, як пошук слів; виявлення планів смислових категорій, видів смислових категорій і їх угруповань; виявлення смислових категорій, що передають основні думки і деталі тексту; зміна розуміння змісту тексту. Найбільш раціональним є використання студентами індивідуальних психологічних тактик розуміння, що залежать від особливостей вербального мислення студентів, їх емоційності і включеності в іншомовну комунікацію. Глибина, виразність, повнота і точність розуміння іноземної мови визначають рівень розуміння іншомовного тексту реципієнтами.

Головними факторами при визначенні підстав виділення психологічних бар'єрів у навчальній діяльності студентів є:

– об'єктивні характеристики (особливі умови) протікання навчальної діяльності, які сприяють виникненню перешкод і труднощів;

– суб'єктивні чинники переживання психічних станів напруженості, викликані різними внутрішніми причинами (незадоволеність собою, внутрішня тривога, занепокоєння тощо);

– змістовні та динамічні характеристики психологічних бар'єрів, які проявляються в різних видах психічної активності по усвідомленню труднощі, оцінці їх травмуючого впливу на особистість і навчальну діяльність і, в залежності від цього, впливають на глибину емоційного переживання критичної ситуації;

– способи подолання психологічних бар'єрів, спрямовані як на зниження травмуючого впливу негативних чинників, так і на пошук нових, нестандартних

підходів і ефективне виконання навчальної діяльності.

Сучасні дослідники відзначають, що механізмами психологічних бар'єрів є: мобілізація внутрішніх ресурсів (особистісного сенсу, цінностей, професійної позиції, самоактуалізації, інтересів, прагнень, потреб, мотивів тощо), що викликає відхилення студентом нормативної навчальної діяльності та стимулює перебудову психологічної структури особистості; відновлення порушеної рівноваги і набуття психологічної стійкості (В. Нароліна, А. Смирнов, З. Кличнікова, Г. Рогова, С. Фоломкіна).

Тоді як стратегія подолання психологічних бар'єрів – безліч прийомів, ієрархічно організованих, об'єднаних метою і складових способів реалізації навчальної діяльності, що забезпечує подолання психологічних бар'єрів. Стратегії подолання психологічних бар'єрів повинні бути співвіднесені з поняттям навчальної діяльності, в якій вони народжуються і долаються (Л. Виготський, А. Лурія, А. Леонтьєв, Д. Ельконін, В. Ляудіс та ін.). Стратегії володіють низкою ключових характеристик (цілеспрямованість, послідовність, повнота і завершеність) і можуть виконувати в навчальній діяльності, спрямованій на оволодіння іноземною мовою, мотивуючу, організуючу і регулюючу функції. Реалізація даних функцій в повному обсязі можлива, якщо стратегії подолання психологічних бар'єрів у студентів виступають предметом свідомого контролю суб'єктів діяльності.

Успішність навчальної діяльності студентів з оволодіння іноземною мовою істотно залежить від обраної стратегії подолання психологічних бар'єрів. Виділяються дві принципово різні стратегії подолання: конструктивна і деструктивна. Деструктивна стратегія виявляється в психологічному захисті студентів, у відмові від продуктивного розв'язання критичних ситуацій, зняття емоційної напруги і психологічних перешкод міжособистісної комунікації. Цей вид стратегії подолання забезпечує зниження емоційної напруги, тривоги і психологічного дискомфорту студентів за рахунок спотвореної оцінки об'єктивної реальності і суб'єктивного стану на занятті з іноземної мови. Конструктивна стратегія полягає в перетворенні, яке здійснюється при виборі стратегії самоактуалізації.

Самоактуалізація розглядається як процес переживання і відновлення порушень ціннісно-сислової і мотиваційної сфери особистості, який сприяє оптимальному подолання психологічних бар'єрів і забезпечує психологічну стійкість навчальної діяльності (Б. Ананьєв, А. Маслоу та ін.). Інтегральною характеристикою, яка об'єднує особливості всіх стратегій подолання психологічних бар'єрів навчальної діяльності студентів, виступає психологічна стійкість особистості студента.

Вивчення стратегій подолання психологічних бар'єрів характеризується позитивною і негативною модальністю. Модальність визначається способами емоційного реагування на зміну навчальних ситуацій і труднощів. Переживання критичних подій призводить до прийняття важливих рішень. Залежно від значимості переживання, його сили, кількості докладених зусиль для подолання психологічного бар'єру, ту чи іншу подію студент долає різними способами (Л. Бурлачук, Є. Коржова, Ф. Василюк, О. Конопкін, В. Моросанова та ін.).

Говорячи про причини мовного бар'єру, слід зазначити, що однією з

основних причин є психологічна невпевненість людини, боязнь зробити помилку, почуття дискомфорту при спілкуванні англійською мовою. Для того щоб подолати мовний бар'єр, що викликається цією причиною необхідне створення таких умов на заняттях з англійської мови, в яких студент відчув би себе комфортно, в яких би розкривалися його потенційні внутрішні можливості людини. Якщо такі умови і особистісно-орієнтований підхід будуть дотримуватися, відповідно частина проблем, що викликає мовний бар'єр, буде знята.

Страх зробити помилку, можливо, розвивається через неправильне навчання або неправильно створені умови навчання англійської мови. Найчастіше це вина тих викладачів, з якими студент колись займався: можливо, викладачі постійно виправляли помилки студента, не даючи йому висловити свою точку зору, що неправильно. Говорячи про виправлення помилок і про зняття страху у студентів перед помилками, слід максимально враховувати психологічні особливості кожного студента. Відповідно, якісь помилки можуть виправлятися по ходу мови, деякі ж помилки можуть виправлятися тільки після того, як людина закінчила своє висловлювання.

Інша проблема, яка може викликати складності в спонтанному говорінні це попередній досвід навчання, це неприйняття нових методик навчання, це звичка до граматико-переказного методу навчання. Складність виникає, коли студент починає вивчати іноземну мову у ЗВО, і через негатив попереднього досвіду, можливо, в нього виникають неприємні асоціації.

У цьому випадку завдання викладача провести бесіду зі студентом, показати, що комунікативна методика є більш ефективною, показати що будь-який засвоєний на занятті матеріал можна в той же момент використовувати, а також показати практичну застосовність всього того, що студенти роблять на занятті. Такими способами можна буде зняти психологічні складності і мовний бар'єр, які викликані негативним вивченням англійської мови, або прихильністю до граматико-переказного методу навчання іноземної мови.

Висновок. Підводячи підсумок, варто сказати, що основною тактикою подолання мовного бар'єру є методика навчання і підхід, який використовується під час навчання іноземної мови. Найбільш ефективним для зняття мовного бар'єру є комунікативний підхід у вивченні англійської мови, який дозволяє враховувати особистісні особливості студентів, дозволяє дати максимальну практику всіх мовних навичок і мовленнєвих умінь, дозволяє задавати ситуації, наближені до реальності, впливати на емоційний світ студентів, викликати і спонукати студента до спілкування.

Ще одним способом зняття мовного бар'єру є інтенсивні курси з носієм мови. Такі заняття можуть проводитися з англійської мови для того, щоб студент відчув, що він спілкується з реальними людьми, що він може вільно говорити. Це знімає мовний бар'єр і дає можливість майбутньому фахівцеві вільно спілкуватися англійською мовою.

Використана література:

1. Бокшань Г. І. Створення "ситуації успіху" як засіб забезпечення мотиваційної достатності на заняттях з іноземної мови [Електронний ресурс]. *Гуманізм та освіта* : Х міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця, 2010. Режим доступу : <http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2010/4/>

2. Вербицкая Т. И. Педагогические условия преодоления психологических барьеров у студентов в процессе обучения иностранному языку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования". Калининград, 2003. 20 с.
3. Зязюн И. А. Основы педагогического мастерства : учебное пособие для педагогических специальностей высших учебных заведений. Москва : Просвещение, 1989. 302 с.
4. Карпенко Г. В. Психологія праці та вибір професії : навч.-метод. посібник. Суми : Університетська книга, 2008. 168 с.
5. Массанов А. В. Психологічні бар'єри в самовизначенні особистості. Одеса : Видавець М. П. Черкасов, 2010. 371 с.
6. Сопілко Н. В. Особливості подолання психологічних бар'єрів у студентів у процесі навчання : дис. ... кандидата психол. наук : 19.00.07. Хмельницький, 2008. 268 с.
7. Сопілко Н. В. Особливості подолання психологічних бар'єрів у студентів у процесі навчання : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 "Педагогічна та вікова психологія". Хмельницький, 2008. 20 с.
8. Яковлева Н. В. Психолого-педагогічні умови подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 "Педагогічна та вікова психологія". Київ, 2003. 20 с.

References :

- [1] Bokshan H. I. (2010) Stvorennia "sytuatsii uspihku" yak zasib zabezpechennia motyvatsiinoi dostatnosti na zaniattiakh z inozemnoi movy [Elektronnyi resurs]. *Humanizm ta osvita* : X mizhnar. nauk.-prakt. konf. Vinnytsia. Rezhym dostupu : <http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2010/4/>
- [2] Verbickaya T. I. (2003) Pedagogicheskie usloviya preodoleniya psihologicheskikh barerov u studentov v processe obucheniya inostrannomu yaziku : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : spec. 13.00.01 "Obshaya pedagogika, istoriya pedagogiki i obrazovaniya". Kaliningrad. 20 s.
- [3] Zyazyun I. A. (1989) Osnovy pedagogicheskogo majsterstva : uchebnoe posobie dlya pedagogicheskikh specialnostej vysshih uchebnyh zavedenij. Moskva : Prosveshenie. 302 s.
- [4] Karpenko H. V. (2008) Psykholohiia pratsi ta vybir profesii : navch.-metod. posibnyk. Sumy : Universytetska knyha. 168 s.
- [5] Massanov A. V. (2010) Psykholohichni bariery v samovyznachenni osobystosti. Odesa : Vydavets M. P. Cherkasov. 371 s.
- [6] Sopilko N. V. (2008) Osoblyvosti podolannia psykholohichnykh barieriv u studentiv u protsesi navchannia : dys. ... kandyda ta psykhol. nauk : 19.00.07. Khmelnytskyi. 268 s.
- [7] Sopilko N. V. (2008) Osoblyvosti podolannia psykholohichnykh barieriv u studentiv u protsesi navchannia : avtopef. dys. ... kand. psykhol. nauk : spets. 19.00.07 "Pedahohichna ta vikova psykholohiia". Khmelnytskyi. 20 s.
- [8] Iakovleva N. V. (2003) Psykholoho-pedahohichni umovy podolannia komunikatyvnykh barieriv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy : avtopef. dys. ... kand. psykhol. nauk : spets. 19.00.07 "Pedahohichna ta vikova psykholohiia". Kyiv. 20 s.

ВЫСОТЧЕНКО С. В. Преодоление языковых и психологических барьеров у студентов в процессе изучения иностранных языков.

В статье осуществлен анализ стратегий преодоления языковых и психологических барьеров у студентов в процессе изучения иностранных языков. Владение иностранным языком студентами требует не только развития иноязычных способностей, но и коммуникативной гибкости, тренированности познавательных (когнитивных) процессов, эмоциональной стойкости и психологической включенности в процесс учебы. Успешность учебной деятельности студентов в освоении иностранного языка определяется многими факторами: высокой мотивацией к овладению иностранным языком; вниманием преподавателем индивидуальных психологических особенностей студентов; высокой оценкой окружающих (преподавателя и товарищей) достижений в освоении студентом иностранного языка, который способствует повышению самоуважения и самоутверждения личности; включением студентов в иноязычную деятельность, которая приносит ощущение удовольствия от учебной деятельности; организацией деятельности на занятии по

иностранным языке через систему коллективных действий.

В научной литературе выделяют две принципиально разные стратегии преодоления психологических барьеров во время изучения иностранного языка: конструктивную и деструктивную. Деструктивная стратегия заключается в психологической защите студентов, в отказе от производительного решения критических ситуаций, снятия эмоционального напряжения и психологических препятствий межличностной коммуникации. Этот вид стратегии преодоления обеспечивает снижение эмоционального напряжения, тревоги и психологического дискомфорта студентов за счет искаженной оценки объективной реальности и субъективного состояния на занятии по иностранному языку. Конструктивная стратегия заключается в превращении, которое осуществляется при выборе стратегии самоактуализации. Самоактуализация рассматривается как процесс переживания и возобновления нарушенной ценностно-смысловой и мотивационной сферы личности, который способствует оптимальному преодолению психологических барьеров и обеспечивает психологическую стойкость учебной деятельности. В качестве интегральной характеристики, которая объединяет особенности всех стратегий преодоления психологических барьеров учебной деятельности студентов, выступает психологическая стойкость личности студента.

Ключевые слова: психологические барьеры, языковые барьеры, стратегия, коммуникация, иностранный язык, английский язык, студенты.

VYSOTCHENKO S. Overcoming the language and psychological barriers of students in the process of studying foreign languages.

The article analyzes the strategies of overcoming language and psychological barriers of students in the process of learning foreign languages. It has been established that mastering a foreign language requires not only the development of foreign language skills, but also communicative flexibility, the training of cognitive processes, emotional stability and psychological involvement into the learning process. The students' success in learning activities in mastering foreign language is determined by many factors. Among them, there are high motivation for mastering a foreign language; taking into account the individual psychological characteristics of students by a teacher; high appreciation by those around you (teacher and mates) of achievements in mastering a foreign language by a student, what promotes self-esteem and self-affirmation. They also include involving students in a foreign language activity that brings a sense of satisfaction from the learning process; organizing activities at foreign language lessons through a system of team actions, emphasizing on mental, emotional and other processes; fostering trustworthy relationships between people in communication. It also consists in a mutual belief of a teacher and students in achieving success, as well as a positive psychological atmosphere during the lessons of foreign language.

It has been defined that in the scientific literature there are two fundamentally different strategies for overcoming psychological barriers in the process of learning foreign language: constructive and destructive. A destructive strategy is revealed in the psychological protection of students, in the rejection of productive solving of critical situations, the removal of emotional tension and psychological barriers to interpersonal communication. This type of strategy provides the reduction of emotional tension, anxiety and psychological discomfort among students through a distorted assessment of objective reality and subjective condition during classes of a foreign language. A constructive strategy consists in transformation that happens when choosing a strategy of self-actualization.

Self-actualization is regarded as a process of experiencing and restoring disorders of value-and-sense and motivational spheres of an individual and that facilitates optimal overcoming of psychological barriers and provides psychological stability of learning activity. An integral characteristic, combining the features of all strategies to overcome the psychological barriers of students' learning activity, is represented by the psychological stability of a student's personality.

Keywords: psychological barriers, language barriers, strategy, communication, foreign language, English language, students.